

Lájkem

k porozumění

MET04

Diskuze bez krize

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

METODICKÝ MATERIÁL: Diskuze bez krize

O ČEM METODA JE

Cílem této metodiky je podpořit dítě se sluchovým postižením tak, aby se mu lépe orientovalo v diskuzi a zároveň aby se do ní zvládlo bez obav zapojit.

S diskuzí se můžete setkat ve třídě každý den, od řešení organizačních záležitostí a výchovných situací až po diskuzi nad vzdělávacím tématem. Žák se sluchovým postižením by měl mít možnost účastnit se každé diskuze v maximální možné míře. Zkuste se nejdříve sami zamyslet nad tím, co potřebujete k tomu, abyste se v diskuzi dobře cítili. Základní je znát téma. Vedoucí diskuze by měl klást srozumitelné a promyšlené otázky. Abyste se dobře orientovali, měli byste vědět, kdo právě mluví. Současně je důležité, aby vás ostatní poslouchali a aby vám někdo poskytl zpětnou vazbu. Možná vás napadají i další situace, které vám ulehčí účast v diskuzi. Metodika nabízí další myšlenkové cesty z konceptu Visible Thinking, které lze u diskuze využít.

VZDĚLÁVACÍ OBLASTI:

Metodika je průřezová a její aktivity se dají přizpůsobit na jakoukoliv vzdělávací oblast.

PRŮŘEZOVÁ TÉMATA:

Osobnostní a sociální výchova,
mediální výchova

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

Sociální a personální,
komunikativní,
k řešení problémů,
k učení

CÍLE

- Žák se sluchovým postižením se orientuje v diskuzním prostředí
- Žák se sluchovým postižením dovede adekvátně reagovat na průběh diskuze
- Žák se sluchovým postižením aktivně sleduje diskuzi
- Žák se učí formulovat myšlenku

JAK NA DISKUZI?

1. PŘIPRAVTE SI PROSTŘEDÍ

Připravte žákům takové prostředí, aby na sebe dobře viděli.

Pokud chcete probírat citlivější téma, přizpůsobte tomu i atmosféru (např. sezení v kruhu na koberci, polštáře, zazpívejte si oblíbenou písničku, provedte váš třídní rituál, který navodí pohodovou atmosféru, zahrajte si krátkou hru).

Připravte si plochu, na kterou můžete zapisovat klíčové informace a nápady, které se budou během diskuze objevovat (velký papír, flipchartová tabule, tabule — zkuste však z kruhu neodbíhat).

2. PŘIPRAVTE SI TÉMA A SMĚR, KTERÝM SE MŮŽE UBÍRAT

Promyslete téma, které s dětmi chcete probírat.

Promyslete otázky, kterými děti budete aktivizovat.

Připravte si úvodní aktivitu, kterou můžete děti motivovat k probírání tématu.

Připravte si vizuální materiály, které vám pomůžou přiblížit a rozvíjet téma.

3. DOMLUVTE SI S DĚTI PRAVIDLA

Každé dítě, které mluví či žádá o slovo, oslovte jménem, aby dítě se sluchovým postižením vědělo, kam se má dívat. Každý, kdo chce něco říct, by se měl přihlásit (pokud máte jiný signál k hlášení se o slovo, využijte ho). Vždy mluví jen jeden.

4. DOMLUVTE SI S DĚTI ROLE V DISKUZI

Vedoucí diskuze – pro začátek učitel, následně je možné, aby dítě korigovalo diskuzi.

Zapisovatel – záznam klíčových myšlenek a informací. Může to být učitel, může to být některé z dětí, záleží na povaze diskuze.

Další role, které vás napadnou, popřípadě jsou potřeba pro vaše téma.

5. BĚHEM DISKUZE

Ptejte se na doplňující otázky, pátrejte po tom, proč si děti něco myslí a jak na to přišly.

Ptejte se děti pomocí kontrolních otázek, abyste se ujistili, že sledují diskuzi.

Oslovujte děti jménem, aby bylo jasné, kdo mluví a jakým směrem se má žák se sluchovým postižením dívat.

Zapisujte informace a myšlenky, které děti sdílí.

Odpovědi dětí opakujte, pokud nemluví dostatečně nahlas a pokud je informace opravdu důležitá. Když je odpověď dítěte chaotická, zopakujte jí správně a zároveň se dítěte zeptejte, jestli to opravdu takto myslelo.

Dopřejte dětem dostatek času na to, aby se mohly vyjádřit.

6. ZÁVĚREM

Projděte si klíčové informace, které během diskuze vyvstaly.

Vymyslete, jak byste mohli postupovat dál (pokud k tomu téma vybízí).

Udělejte reflexi.

Diskuzi uzavřete – rituálem, písničkou, hrou, následnou aktivitou.

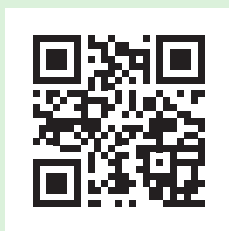
Již od přípravného ročníku si s žáky stále opakujeme pravidla komunikace ve třídě, která je důležité dodržovat nejen ve třídě s dítětem se sluchovým postižením. Postupem času se schopnosti dětí pravidla dodržovat stále zlepšují. Tato metodika výraznou měrou přispěla k ujasnění si pravidel při komunikaci s dítětem se sluchovým postižením.

Kateřina Hartlová, ZŠ a MŠ nám. Jiřího z Lobkovic

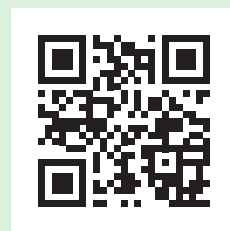
Tip: ANIMACE

Další zajímavé informace můžete najít v Animaci 10 Spolu v prostoru třídy a Animaci 11 ... Aby informace doputovala.

1url.cz/pzgAp

Animace 10
Spolu v prostoru třídy

Animace 11
... Aby informace doputovala

S touto metodou pracuji velice často a domnívám se, že je nezbytnou součástí každého vyučovacího dne. Pokud se dodrží zásady komunikace, žák se sluchovým postižením nemá problém a plně se zapojuje.

Petra Kratinová, ZŠ Jary Cimrmana Lysolaje

AKTIVITY VHODNÉ K ZAHÁJENÍ DISKUZE, MOTIVACE K TÉMATU

PŘEMÝŠLEJ – DISKUTUJ – SDÍLEJ (Think – Pair – Share)

1. Dětem zadejte otázku (otázku zapište na papír, který dáte dětem do skupinky, na tabuli atp.)

Děti mohou pracovat ve dvojicích nebo ve skupinkách.

„Proč jsou $3/4$ víc než $6/8$?“

2. Nejdříve se děti nad odpovědí zamyslí samy, poté diskutují ve dvojici či ve skupinkách. Společně se zamýšlí a hledají řešení, které si pak před ostatními obhájí.

3. Děti následně sdílejí své poznatky s ostatními.

Jejich nápady a řešení zapisujte k otázce, kterou máte na tabuli.

Udělejte si s dětmi reflexi, porovnejte různá řešení úkolu. (Ritchhart et al., [2011])

NOVINOVÉ TITULKY (Headlines)

Děti mají za úkol vymyslet „novinový“ titulek k tématu či problematice, kterou zrovna probíráte. Není nutné problematiku či úkol dobře znát. Důležité je využít informace, které zrovna děti mají, a z nich vytvořit titulek. Tato dovednost žáky učí vnímat podstatu probíraného tématu či řešené problematiky. Vzájemným prohlížením titulků si tvoří celkový obraz o problematice a mohou ho samostatně dále rozvíjet. Poté, co téma dostatečně dobře proberete nebo se seznámíte s problematikou, vraťte se ke svým titulkům a zjišťujte, zda jsou aktuální a stále využitelné, nebo je potřeba na základě získaných informací změnit i titulek. (Ritchhart et al., [2011])

- Tip:**
- Každé ráno si vymyslete titulek pro svůj den. Druhý den nebo po skončení výuky ho reflektujte a diskutujte o změnách, které se staly.
  - Dejte dětem sadu obrázků a nechte je k nim vymyslet spojující titulek.
  - Děti mohou titulek vymýšlet k úryvku z textu nebo k videu.
  - Děti mohou pomocí titulků komentovat situace, které se ve třídě dějí, a tak se postupně učit stručně a výstižně reflektovat dění kolem sebe.

Velmi přínosná byla variabilita této metody a její využití ve všech předmětech. Děti se velmi rády k nastoleným tématům vyjadřují a v metodice je dobře zpracovaný postup, jak vést řízenou diskuzi bez toho, aby děti odbíhaly od tématu. Velmi se mi líbí nápad s novinovými titulky. Pro děti je často obtížné z textu vytáhnout podstatné informace a toto je příležitost, jak je to naučit. Velmi přínosné je umět pokládat dětem otevřené otázky, vedoucí k promyšlené odpovědi celou větou – učí to děti správně se vyjadřovat. Tak jak je metodika popsána, je velmi dobře využitelná v praxi. Podle mého názoru je důležité metodiku zařazovat do výuky co nejčastěji, rozvíjí u dětí schopnost vyjadřovat k tématu to podstatné, rozvíjí jejich komunikační a prezentační dovednosti, učí je přemýšlet, naslouchat, reagovat.

Renáta Tkaczyková, ZŠ Jára Cimrmana Lysolaje

OTÁZKY, KTERÝMI LZE DĚTI AKTIVIZOVAT

„Proč si to myslíš?“

„Jak jsi na to přišel?“

„Proč to říkáš?“

„Kde jsi na to přišel?“

Aktivizujících otázek je celá řada. Téměř každá otázka se dá položit tak, aby se na ni nedalo odpovědět jedním slovem. Snažte se otázky pokládat tak, aby děti odpovídaly celou větou a zároveň prezentovaly svou myšlenku. Pokud je to možné, vyhýbejte se sugestivním otázkám, kdy dětem spíše vštěpujete svůj pohled na svět. (Ritchhart et al., [2011])

AKTIVITY PODNĚCUJÍCÍ K DISKUZI

Nejlépe diskuzi ve třídě rozproučíte, když budou mít děti možnost porovnávat několik věcí a zároveň vycházet ze svých poznatků.

POROVNÁNÍ S FILMEM

Na základě probraného tématu můžete dětem pustit film/dokument/ videoukázku a následně diskutovat o tom, jaké jsou rozdíly mezi informacemi v učebnici/knize a ve filmu.

Můžete využít filmy ze série „Byl jednou jeden život“.

Porovnání knihy, kterou zrovna čtete, a jejího filmového zpracování.

POROVNÁNÍ DVOU TEXTŮ

Nechte děti přečíst dva texty, které se věnují stejnému tématu. Délku a náročnost textů zvolte podle ročníku.

Dítě se sluchovým postižením může před hodinou dostat texty domů, aby si je mohlo projít a seznámit se slovní zásobou. Následně diskutujte o rozdílech mezi nimi. Dohledávejte si další informace, které vám potvrdí, nebo vyvrátí pravdivost textů. Tímto podporujete kritické myšlení dětí a jejich orientaci v informacích.

POROVNÁNÍ OBRÁZKŮ

Můžete nechat děti porovnávat dva podobné obrázky nebo dva obrázky zobrazující jednu věc pokaždé jiným způsobem. Umožňujete tím dětem vnímat věci z více úhlů pohledu a zároveň jim dáváte možnost diskutovat o pravdivosti, popřípadě je nechat dohledávat si další informace.

Tato aktivita s porovnáváním textu děti velice baví, jedna vyučovací hodina je málo. Dobré je zařadit dvě na sebe navazující hodiny. Nabízí se tak i možnost získané informace ztvárnit výtvarně. Na této metodě snad nejvíce oceňuji její použitelnost ve všech předmětech a situacích. Učí děti kultivovaně, podle pravidel diskutovat, naslouchat druhým a reagovat na jejich slova.

Hana Siegllová, Masarykova ZŠ Praha-Klánovice

Metodika stručná, jasná, výstižná, dává velký prostor. Žákyni se sluchovým postižením práce velmi bavila a reagovala stejně dobře jako ostatní děti, někdy dokonce lépe – byla vnímavější a pozornější než někteří žáci.

Jindřiška Stránská, ZŠ Veltrusy

Diskuze je pro dítě se sluchovým postižením velmi náročná na orientaci. Tato metoda mi pomohla zlepšit komunikaci mezi dětmi při společné diskuzi. Velmi důležité je pracovat v kruhu, aby na sebe všichni viděli, oslovovat se jménem, aby bylo jasné, kdo bude v diskuzi pokračovat, a postřehy z diskuze zapisovat například do myšlenkové mapy nebo volně na papír, aby se děti v diskuzi lépe orientovaly.

Milena Vovsová, ZŠ Nelahozeves